

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1924. évi november hó 9.
III. Évfolyam * 20-ik szám

Megjelenik havonta kétszer
Cluj—Kolozsváron, Strada
Regina Maria 36. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egy évre - - - - - 75 Lei
Fél évre - - - - - 40 Lei
EGYESSZÁM ÁRA 3 LEI

AZ „ARANYKORSZAK” TARTALMA:

MŰVÉSZET ÉS IRODALOM

<i>Egy elvesztett paradicsom</i>	323
<i>A fejlődés elmélete tarthatatlan</i>	323
<i>Az időszámítás segíti a Biblia megértését</i>	324
<i>A halhatatlanság nagy csalódása</i>	325
<i>Ádám halandó lénynek teremtetett</i>	326
<i>A Sátán nincs a pokolban</i>	326
<i>A jelképeknek jelképes magyarázata</i>	327
<i>Jézus eljövételének a célja</i>	327

TÁRSADALOMTUDOMÁNY

<i>A házasság minden korokban</i>	328—329
---	---------

NEVELÉSTUDOMÁNY

<i>Az emberiségre való nevelés épületkövei vagy élet-szükségletek a társadalomban</i>	331
---	-----

VALLÁS ÉS FILOZÓFIA

<i>Bryan a Biblia védelmében</i>	334
<i>Támadja a modernistákat</i>	334

BCU Cluj / Central University Library Cluj

**„Aranykorszak
Naptár”**

1925. évre.

Megjelent a Jullán és Gregorián egyesített naptár szerint.

Ára 15 Lei.

Megrendelhető az „Aranykorszak” kiadóhivatalától

Cluj-Kolozsvár, Str. Reg. Maria 36.

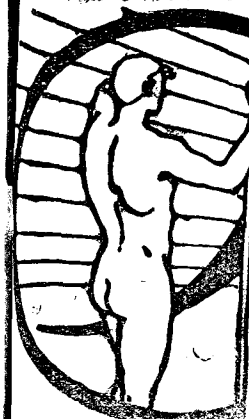
Naptár megrendelését sietve eszközölje, amíg a készlet tart.

Megjelenik minden második vasárnap
Strada Regina Maria 36. — Telefon 4-46

Szerkeszti *Faluvégi Dénes*

Előfizetési ára: egy éve 75 lei,
fél évre 40 lei,
egyes szám ára 3 lei,
Csehszlovákiában egy éve 20 csehek.

Levelezés és előfizetés e címre küldendő
Str. Regina Maria 36. *„Aranykorszak”
Cluj-Kolozsvár*

Amerikai Hírlap

A TÉNY-, A REMÉNY- ÉS A MEGGYŐZŐDÉSEN ALAPULÓ FOLYÓIRAT

MEGJELENIK MINDEN MÁSODIK VASÁRNAP. * * * * *

II. Évfolyam.

1924. November 9. vasárnap

20. szám

EGY ELVESZTETT PARADICSOM

MILTON „Elveszett paradicsom“-át az emberiség époszának nevezték el. Wolester az éposz szót a következõképpen határozza meg: Elbeszélõ költemény, mely heroikus (hõsies) stílusban beszél el egy cselekménynek a végén. Elvártnók tehát, hogy az „Elveszett paradicsom“ a paradicsom csodás bemutatása volna, bemutatva az igazi hõsre, Krisztusra, aki a végén helyreállítja a paradicsomot a világ számára.

Azonban az „Elveszett paradicsom“ olvasásánál néhány különös dolgot látunk. A Sátán Isten ellensége és az ember a hõs! Az õ erõs jellemvonásai erõsen kiemelkednek valamennyi többi jellem fölött. És éppen mint jellemtanulmány, az „Elveszett paradicsom“ nyomoruságos alkotás. Mi nem akarjuk itten mûvészeti és irodalmi szempontból megbírálni, mert irodalmi bíráltsága kétségtelen. Azonban sorra akarjuk említeni az eset tényeit, mert az a hitünk, hogy a tény sokkal fontosabb a képzeletnél, vagy az irodalmi értéknél. Hogyha azt találjuk majd, hogy a költemény nem egyezik az eset tényeivel, akkor itt az idõ, hogy változtassunk a nézetünkön „az emberiség éposza“ tekintetében. Am hová merjünk tényekért a mi fajtánk kezdetét illetõen? Különbözõ és igen sok feltevések és elmélet van és sokkal számosabbak semhogy felvolnának sorolhatók. A pogány állítások az elképzelhetõ legészszertlenebb feltevést mutatják. A görög és római mithologia nem nyújthatja a titok jobb megoldását.

A történelemhez fordulva mit látunk? A legkorábbi pogány nemzetek története kevesebb, mint háromezer évig követhetõ nyomon. Ezentul minden sötét, bizonytalan, mithikus, meseszerû és megbízhatatlan hagyomány. Fisher, a Yale egyetem tanára mondotta:

„Egy pontos módszer az adatok megállapítására csak lassan volt elérhetõ. E célból elengedhetetlen volt a korszakokra való beosztás. A legkorábbi határozott idõ az események idõpontjának a megállapítására Babilonban volt feljegyezve Nabonassar korában, Kr. e. 747-ben. A görögök (kb. Kr. e. 300 tól kezdve) az olympiai játékok elsõ feljegyzett gyõzelmétõl, Kr. e. 776-tól

keltezték az eseményeket. A rómaiak pedig, noha nem sok évszázaddal Róma alapítása után, ettõl az eseménytõl, vagyis Kr. e. 753-tól keltezték az eseményeket.

Az „Amerikai Cyclopediá“-ból megtudjuk, hogy a régi nemzetek történelmei, a zsidók kivételével, sok ezer vagy sok millió év mithikus korszakaiba nyulnak vissza és még azután is, mikor a feljegyzések történelmi színezetet nyernek, az eltérések igen nagyok. Az asszír, babilonai és egyiptomi feliratok kihalt nyelvûek és a Kr. e. 776-iki elsõ olympiád idejében használt betûkben fordulnak elõ, valamint a konzulátus felállításának idejében (Kr. e. 510); ezt megelõzõen fõképpen hagyomány, vagy legendaszerû dolgok.

Nyilvánvaló tehát, hogy a távoli multnak ugynevezett történelmei annyira hemzsegek a meséktõl és mithikus hagyományoktól, hogy teljesen méltatlanok a figyelemre, ami az emberiség kezdetének a tényeit jelenti. A történelem tehát nem nyújthatja nekünk a kívánt adatokat.

A FEJLŐDÉS ELMÉLETE TARTHATATLAN.

Egyesek azt állítják, hogy az ember, az állatok, de még maga a föld is fokozatosan a fejlődés folyamata által fejlõdtek ki. Nem akarunk itten a fejlõdési elmélet részleteibe belemenni. Azonban tartjuk szem elõtt, hogy a fejlõdési elmélet a legjobb esetben is csak *elmélet*. Nem akarunk itt elméleteket vizsgálni, hanem csak tényeket. A „hiányzó kapcsolat“, amely annyira szükséges a fejlõdési elmélet támogatásához, sohasem találtatott meg; és a tudósok ma sem jutottak közelebb a megtalálásához, mint akkor, amikor ezt az elméletet elõször megformulálták. A történelem egyetlen esetet sem jegyez fel, hogy a majmok emberekké változtak volna. noha az utóbbiaknál tudott dolog, hogy különbözõ idõkben majmokat csináltak magukból.

Késõbb majd hõvebben szólnak a fejlõdési elméletérõl. Egyelõre rámutatunk a tudás igazi forrására ezen rendkívül érdekes kérdésben az ember kezdetét illetõen.

Mi hisszük, hogy a Biblia a nagy Teremtõ

kinyilatkoztatása az emberiség számára az Ő tervét illetően. Ez tartalmazza az ember teremtésének és bukásának a történetét. Tartalmazza a feleletet arra a legfontosabb kérdésre: „Miért hálnak meg az emberek?” és „miért van oly sok betegség, bánat, fájdalom és baj a világon?”

Clinton a „Görög Időszámításról” szóló munkájában ezt mondja:

„A héber szentírás tartalmazta történet jelentékeny és kellemes ellentétet mutat a görögök korai elbeszéléseihez képest. Az utóbbiban nehezen találunk néhány homályos tényt, akik mindent a költészet és a mese szépségeivel hagytak reánk, amit ők szájhagyomány után kaptak. A zsidó nemzet évkönyveiben hiteles elbeszéléseink vannak, melyek az ihletség vezérlete alatt íródtak. Amit reánk hagytak, az duplán van megerősítve. Segítségükre volt az isteni ihletség a tények feljegyzésénél, melyek *mint merő emberi tanubizonyosságok, hiteles erejűek*.”

Ezért a Biblia az egyetlen könyv a világon, amely az emberi történelemnek, mint egésznek az áttekintését nyújtja, Elvisz minket Mózes első könyvének (a Teremtés Történetének) elvesztett paradicsomától a „Jelenések” helyreállított paradicsomáig. Egyedül a Biblia okmánya az egész történelemnek. Enélkül, amint ezt valaki helyesen mondotta, a történelem olyan volna, „mint ismeretlen forrásokból eredő és ismeretlen tengerek felé tartó folyó”.

Ha a Bibliához fordulunk, ott megtaláljuk az első három fejezetben a föld és a rajta levő növényi és állati élet teremtésének a történetét, az állatok, madarak, halak és végül az ember teremtését. Ádám az Éden kertbe helyeztetett, egy tökéletes otthonba, tökéletes élelemmel és környezettel. Uralmat kapott a föld állatai, a légmadarai és a tenger halai felett. Kapott segítő társat, aki Évának lett elnevezve. Csak egy korlátozásnak voltak alávetve. Még lett nekik tiltva, hogy egy fának a gyümölcséből egyenek, nem mintha ez valami rossz gyümölcs lett volna, hanem csupán csak az engedelmesség bizonyágául; mert Istennek jogában áll engedelmséget kívánni özszete teremtéseitől. Azonban nem lévén tapasztalataik, a kísértés folytán elbuktak és kiűztettek a kertből. Azonban mielőtt tovább mennénk, meg kell vizsgálnunk néhány kérdést, melyek némelyek előtt nem egészen világosak.

AZ IDŐSZÁMITÁS SEGITI A BIBLIA MEGÉRTÉSÉT

Sokan nem fogadják el a Biblia történetét, mert azt mondja, hogy a teremtés munkája csak hét napig tartott. Tudósok azt mondják, hogy a föld sziklás rétege és egyéb részei több ezer évet vettek igénybe.

A „nap” szó értelme nem szorítkozik a 24 órás napra; beszélünk Shakespeare napjáról, Milton napjáról, Washington napjáról stb. A Bibliában olvasunk a „kísértés napjáról a pusztában” (Zsidók 3:8. 9) és az ítélet napjáról, ezer évről. A „nap” tehát bármily hosszú időt jelölhet meg.

Noha ninesen közvetlen kijelentésünk ezen „teremtő” napok hosszára vonatkozólag, biztonság-gal feltételezhetjük, hogy egyenlő időszakok voltak, azaz hogy mindegyik ugyanolyan hosszúságú volt, mint a többi teremtési napok.

A „hatodik nap” az embernek a paradicsomból való elűzésével vette kezdetét, és akkor ér majd véget, ha a paradicsom teljesen helyre van állítva a világ számára. A bibliai időszámítás azt mutatja, hogy ez egy hétezer éves időszak. E nap több mint hatezer éve már letelt, az utolsó ezer egy részével, amelyben megtörténik a paradicsom helyreállításának a munkája. Ma is bizonyítékát látjuk e munka elkezdésének.

Az időszámítás tehát segítségünkre van e napok hosszának a megállapításában. Hét napok, melyek mindenike 7000 év, összesen 49 000 év, ez a „teremtő hét”. Azonban csak hat nap telt el azon idő óta, amikor „a föld kietlen és pusztá vála” azon ideig, mikor a paradicsom elveszett, ami egy 42.000 évből álló időszakot tesz ki.

Az a tény, hogy a nap, hold és csillagok nem voltak láthatók a negyedik napig, valószínűleg annak a ténynek volt tulajdonítható, hogy a földet alakulásakor gyűlük vették körül, a Saturnus mai gyűlükhez hasonlóan, melyek lehetetlenné tették az összes égi testek meglátását a földről. Ez nem jelenti azt, hogy ezek még nem voltak megteremtve, hanem csak azt, hogy a földről még nem voltak láthatók. Az a tény, hogy a nap a negyedik „napig” nem volt látható, mindenki előtt eléggé bizonyíthatja, hogy a „napok” nem 24 órából állottak.

Mindezek után tehát a Biblia teljes összhangban van e kérdésre vonatkozó tudománnyal. A föld előkészítése az ember lakásául tényleg sok ezer esztendeig tartott és még most is tart.

Sokan hiszik, hogy az ember csak azért teremtett, hogy a mennybe szálljon és hogy a föld el fog égni. Azonban a Biblia nem ezt bizonyítja, mert olvassuk: „A föld örökre megmarad” (Prédikátor 1:4). Isten azért alkotta meg a földet, hogy lakjanak rajta, nem pedig hiába (Ésaiás 45:18). Hogyha a föld azért alkottatott meg, hogy lakjanak rajta, vagy az ember az, akinek rajta kell lakni. Az egek az Urnak egei, de a földet az ember fiainak adta. — Zsoltár 115:16.

Mikor a Biblia a „világ végéről” beszél, világosan a dolgok mostani rendjének a végét gondolja, vagy a mostani igazságtalan rendszereknek a végét. Eszerint tehát új „világ” kezdődött Franciaországban a francia forradalom végén. Ez a helyes felfogás a Biblia „világai”-t illetően.

Jó lesz szem előtt tartani, hogy a föld az ember számára készült és az ember a föld számára. Bűn, bánat, betegség, fájdalom és halál, mind nem természetes dolgok; távolítsuk el a nem természetes és a földi élet boldog lesz. Hogy ezek a nem természetes dolgok kiküszöbölendők, világosan van megmondva a Jelenések 21:3, 4 versekben.

A HALHATATLANSÁG NAGY CSALÓDÁSA

Ha azt mondjuk, hogy a paradicsom elveszett, még nem jelenti azt, hogy a mennyek is elszűntek. A „paradicsom” szó kertet, vagy a boldogság állapotát jelenti, és semmi különös vonatkozásban nem áll a mennyhez. Az Éden kertje a földön volt. Ha majd a paradicsom helyreállt, a föld is folt helyett az egész világ egyetlen szép kert lesz. (Ésaiás 51:3, Ezékiel 36:35). Csak a mennyeknek van mennyei reménységük, és az emberek fognak Krisztussal a világ megáldásán az ítélet napján. — Jelenések 20:6.

Ádám tökéletesnek, nagyon jónak teremtett, szabadon hozzáférhetett az élet fájához, ami azt jelenti, hogy ha sohasem vétkezett volna, úgy maradt volna, és gyermekei közül sem halt volna meg egyetlen egy sem, sem semmi baja nem lett volna. Az ember természetes állapota olyan állapot, amelyről semmit sem tudunk tapasztalatból. Az egyetlen másik tökéletes ember, aki valaha a földön élt, Jézus volt, aki meghalt Ádámért, hogy megváltsa őt és az ő fajtáját.

Azonban, amint mondtuk, Ádám folytonosra az ő engedelmségétől volt függővé téve. Feljézettlen meg lett neki mondva: „A kert minden tájjaól bátran egyél, de a jó és gonosz tudáskert tájjaól ne egyél, mert amely napon ejéndélől, bizony meghalsz”. — 1 Mózes 2:16, 17.

Az itt használt nyelvezet nem mutat arra, hogy az embernek halhatatlan lelke volna, vagy pedig hogy örökösen fog szenvedni a halál után. Az egyetlen hely, ahol szó esik a folytonos létéről, a halál nélkül a fizikai halálra, a Sátán hazugságában található—az első elhíngzott hazugság—mely 1 Mózes 3:4 versben van feljegyezve, ahol olvassuk: „És monda a kígyó az asszonyoknak, bizony nem haltok meg”. Vesd össze János 8:44-el.

Ez egyenes ellentmondásban van Isten szavával. Kinek higgyen Éva anya? Tapasztalatlan volt és a Kísértő megesalta.

Azonban Ádám nem lett megesalva, hanem szabadékosan vétkezett. — I. Timotheus 2:14.

Éva példáját követve, ezer meg ezer jóhiszemű ember csalatott meg, mikor azt hitték, hogy elkerülné is az ember valósággal nem hal meg a fizikai halál bekövetkeztekor, hanem hogy az ő lelke valahol örökké él. Mivel a lét való ággal nem szűnik meg, Istennek, hogy a bűnösöket megbüntesse, a szenvedés és gyötrelém helyett megteremtse, melyet „pokolnak” neveznek.

Ellentmondó felfogások és elméletek vannak a pokolról. Milton: „Elveszett Paradicsoma” egy n kiemelkedő felfogásnak a képét adja. Itt a gyötör az örök, mialatt háborus összeesküvést az ég visszaszerzésére.

A vallások millió meg millió bűnösrel telt poklot mutatnak nekünk, amelyekben rettenetes halálást szenvednek. A mennyekben van egyházyent, akik arany hárfáikon játszanak és énekelnek: „Dicsértessék az Isten, akitől minden áldás

fakad”, mialatt letekitenek és élvezik fivéreik és nővéreik kinzásait.

Értelemes ember manapság nem helyeselhet egy ilyen Istent, vagy egy ilyen tervet. Az örök gyötrelém e tana több hitetlenséget okozott, mint minden más tanítás. Még a pogány vallások is jobb kalálást nyujtanak a jövőre, mint ez a tan.

JERTEK ÉS GONDOLKOZZUNK EGYÜTT

Egy tekintélyes ember mondtotta, hogy Milton „Elveszett paradicsoma” több embert vitt bele a gyötrelém poklának a hitébe, mint maga a Biblia. Kit érhet hát a gáncs a mai hitetlenségét és zavarért? Mily szűk látókörü theologia kerekedett felül Milton napjában, amely ilyen Istenkáromló gondolatok megírására vezetett? Minél kevesebbet beszélünk róla, annál jobb. Annak oka, hogy a költemény valakit megesal, az, hogy Milton azt a látszatot kelti, hogy a Bibliából meríti az ő felfogását. Azonban a felvilágosodás (megvilágosodás) e napjában itt az idő, hogy bebizonyítsuk hitünket és mindenekelőtt, hogy az észhez folyamodjunk. Ez összhangban van a Biblia tanításával: „No jertek, törvénykezzünk, azt mondja az Úr” (Ésaiás 1:18). „Mindent megpróbáljatok, ami jó, azt megtartsátok”. — 1 Thessalonikabeliek 5:21.

Először: Ésszerű-e, hogy Isten halhatatlannak, halálmentesnek teremtené az embert, megengedné, hogy bűnbe essék, és azután örökké gyötörné, tudván előre, hogy az ember vétkezni fog? Mi célja lehetne az ilyen gyötrelémnek? Járhatna e ez valami jóval? Eredményezné-e ez Isten dicsőségét? Az ember, vagy a gyermek még a lovát, kutyáját és macskáját sem gyötörné. Különösnek látszik, hogy gondolkodni tudó emberek valaha olyan következtetésre juthattak, hogy a legbölcsebb Teremtő örökösen gyötörné teremtményeit.

Másodszor: Szentiratiak-e a lélek halhatatlanságáról és az örök gyötrelémről szóló tanok? Erre feleljük: Semmisem szentirati, ami ésszerűtlen.

Ádám halandónak, vagy halhatatlannak teremtett-e? Mielőtt e kérdésre felelhetnénk, tudnunk kell, hogy mit jelent a „halandó” és a „halhatatlan”. A következő meghatározások igen jó tekintélytől vannak véve.

„Halhatatlan”—az az állapot, amelyben a halál lehetetlen—egy halálmentes állapot.

„Halandó — az az állapot, amelyben a halál lehetséges, egy halálnak kitett állapot, de nem szükségképen a meghalás állapota, ha csak halálos ítélet be nem következett.”

Már most, ha azt mondjuk, hogy az ember halhatatlannak teremtett, vagy halhatatlan lélekkel, nyomban nehézségeink támadnak. Például. Hogyan volt halállal fenyegethető és azután halálra ítéltető, és hogyan halhatott meg, hogyha halálmentes volt? És miért úzte őt ki Isten az Édenkertből, mikor elítélte, az élet fáitól, mert ha ezekből ennék, örökké élhetne? I. Móz. 3:22,23

Ezért, ha ezekre a kérdésekre kielégítő válasz

nem adható, arra kell következtetnünk, hogy Ádám halandónak teremtett. A valóság az, hogy neki világosan meg lett mondva, hogy az ő örök élete az ő engedelmségétől van *föltételezve*.

Azonban egyesek azt a felfogást vallják, hogy a „halandó” szó, meghalást jelent: más szóval, hogy minden ami halandó, valaha meg kell, hogy haljon. Hogyha ez a meghatározás igaz volna, akkor újból támadnak nehézségeink. Hogyan ítélhette halálra az Isten az embert, hogyha ő már *halandó* teremtés volt és soha más? És hogyha Ádám úgy teremtett, hogy meghaljon, hogyan mondhatta Isten, hogy a bűn által jött az ő halála.

ÁDÁM HALANDÓ LÉNYNEK TEREMTETETT.

A zavar elkerülhetetlen, ha a „halandó” szónak helyes meghatározásával nem jövünk tisztába — ez t. i. azt jelenti, hogy meg is tud halni, de nem szükségképen kell meghalnia, hogyha halálos ítélet be nem következik.

Világos tehát, hogy Ádám halandónak teremtett, azonban engedelmesnek maradhatott volna és örökké élhetett volna tökéletes boldogságban. Még az angyalok is halandók; mert nem olvassuk-e, hogy a Sátán el fog pusztulni? (Zsidók 2:14). Hogyan pusztítható el valami, ami elpusztíthatatlan? A rossz angyalok esetleg el fognak pusztíthatni, azonban azok az angyalok, amelyek hűségesek maradnak az Istenhez, örökké fognak élni mennyei otthonukban és mégis halandók lesznek. „Egyedül [eredetileg] Istené a halhatatlanság.” (I. Timotheus 6:16).

Krisztus jutalomként kapott halhatatlanságot az ő feltámadásakor, és ez az állapot a megígért jutalom a hűséges keresztyéneknek. A Biblia sehol sem sejteti, hogy emberi lények halhatatlanok lennének.

A dolog nagyon világosan van megmondva Ádám teremtésével: „És formálta vala az Ur Isten az embert a földnek porából és lehellétt vala az ő orrába életnek lehelletét; úgy lön az ember élő lélekké.” (1 Mózes 2:7).

A test megteremtett, ezután megelevenített az élet lehelletével, vagy levegővel és ennek eredményeként az ember élő, mozgó, gondolkodó, lehellő teremtéssé — lélekké lett. Ezért nem mondhatjuk helyesen, hogy „az embernek van lelke”, hanem inkább, hogy „az ember lélek.” Mikor Isten kimondotta Ádámra a büntetést, ő beszélt Ádámhoz, a mozgó, gondolkodó lélekhez, aki vétkezett. Ezért a lélek volt az, amely a halálbüntetést kapta: „Amely lélek vétkezik, annak kell meghalnia.” (Ezekiel 18:4,20). „Mert a bűn zsoldja a halál, az Isten kegyelmi ajándéka pedig örök élet.” (Rómabeliek 6:23.) Mert az elvetemültek kivágattatnak, de akik az Urat várják, öröklik a földet. Egy kevés idő még és nincs gonosz, nézd a helyét és *nincsen* ott.” (Zsoltár 37:9,10). Megőrzi az

Ur mindazokat, akik őt szeretik, de a gonoszokat mind megsemmisíti.” (Zsoltár 145:20).

Ezek eléggé bizonyíthatják minden józanul gondolkodó embernek, hogy a halál és nem az örök gyötrelem a bűn zsoldja.

A SZARVAITÓL MEGFOSZTOTT POKOL.

Gondolnunk kell arra, hogy az Ó Szövetség héberül íratott és az Új Szövetség görögül. A „pokol” szót a Bibliafordítók néha a héber *seol* és a görög *hades* szavak fordítására használják. Ugyan e szavak néha „gödör”-nek, „veremnek” vannak fordítva. A *seol* és *hades* szavak a koporsót jelentik — a halál vagy feledés állapotát.

A lángoló tűz helye helyett úgy van leírva, mint a „sötétség” állapota.” (Zsoltár 19:21); olyan hely helyett, ahol borzalom és nyögés volna hallható, a társszövegben a „csend” helyeként (Zsoltár 115:17) van leírva, ahelyett, hogy bárminő értelemben fájdalmat, szenvedést vagy lelkiismereti furdalást képviselne, a társszöveg úgy írja le, mint a feledés helyét. („Zsoltár 88:11,12). Mert semmi cselekedet, okoskodás, tudomány és bölcsesség nincs a *seol*-ban, ahová menendő vagy. Prédikátor 9:12.

A bibliai pokol tehát a koporsó, ahol az emberek csendesen alusznak, míg el nem jönnek a feltámadás áldásai (János 5:28; Cselekedetek 24:15). Mily más képe ez annak, melyet az „Elveszett Paradicsom” nyújt! Hogyha valóban *sem*mi cselekedet, okoskodás, tudomány és bölcsesség nincs a *seol*-ban (hades), akkor nagyon csalóka képet kapunk az „Elveszett Paradicsom” második könyvében. Itten a Sátán és az ő minden bukotti angyalai úgy vannak ábrázolva mint akik a „Hadesben” nagyban okoskodnak! Egyesek újabb csatát ajánlanak a mennyek visszaszerzéséért, mások lopást tanácsolnak. A végén aztán a Sátán azzal a tervvel áll elő, hogy visszaszerzik elvesztett birtokukat, hogyha először megcsalják az embert, „aki nem sokára fog teremtetni”.

A SÁTÁN NINC A POKOLBAN.

Nyilvánvaló, hogy valaminincsen rendben. Miért követi el Milton a hibát, hogy azt hiszi, hogy mikor a Sátán és az ő angyalai elbuktak, „hades”-be vették? Valószínűleg nem értette meg a szó helyes értelmét. Mivel a feledés vagy a halál állapotát jelenti, az életnek az ellenkezőjét, tudjuk, hogy amikor a Sátán és az ő angyalai elbuktak, *nem vették a hadesbe*, mert a Sátán az elmúlt 6000 év alatt mindenütt volt, csak éppen a feledés állapotában nem.

A Milton korabeli theologusok félreértették a következő szentíráti helynek a jelentését, *amez* 2 Péter 2:4 versben található: „Mert. ha nem kedvezett az Isten a bűnbeesett angyaloknak, hanem mélységbe taszítván, a sötétség láncaira adta őket, hogy fenntartassanak az ítéletre.”

A szó amely itt „pokolnak” van fordítva *nem seol* vagy *hades*, hanem egy más egészen idegen

értelmű szó Ez a *tartaroo*. Ez az egyetlen textus, ahol ez a szó a Bibliában előfordul. A megkövetelt állapotát jelenti és magával hozza az isteni kegyből való kiesés gondolatát. Ennek a textusnak az az értelme, hogy a Sátán és az ő angyalai kiestek Isten kegyelméből és viszonylagos szolgaságra vettek „a sötétség láncaira”, vagy a gonoszság szolgaságára, azaz tevékenységük kiáramlása erre a földre szorított. És így azt látjuk, hogy a Sátán ahelyett, hogy valahol „tüzeket rakna”, éppen itt van közöttünk, rászédvén az ovatatlant, hogy elhiggye az Éva anyánkunk mondott hazugságot, és hogy elhiggyen olyan tanokat, amilyen az örökös gyötrelém.

Milton emellett nagyon különösen adja elő a Sátán bemenetelét a paradicsomba Éva megkísértésére. Hogy miért engedte meg az „örngyal”, hogy tovább menjen azután hogy megállította, azt nem tudjuk megmagyarázni.

A szentirati bizonyítékokhoz fordulva azt találjuk, hogy a Sátán bukása előtt egy csodálatos, szépséges lény volt, kit Lucifernek hívtak. Édenben, Isten kerijében voltál, rakva valál mindenféle drágakövekkel, karniollal, topázzal és jaspissal, tarsikövel és onyxsal, berilissal, zafírral, gránáttal és smaraggal és karikáid mesterkézzel és mélyedéseid, ama napon, melyen teremtél. Valál felkent oltalmazó Kérub és úgy állattalak téged, hogy Isten szent hegyén valál, tüzes kövek közt járál. Feddhetetlen valál utadban, attól a naptól fogva, melyen teremtél, mi gonoszság sem találtaték benned. Kereskedésed bőrsége miatt belsőd erőszakossággal telt meg és véikezél, azért levettek téged az Isten hegyéről és elvesztek te oltalmazó Kérub a tüzes kövek közül. Szíved felfuvalkodott szépséged miatt. — Ezekiel 22: 13—17.

Ezek a versek azt mutatják, hogy maga Lucifer volt Ádám és Éva öngyala és valóban jó és szép égi teremtés volt. Ő volt az „Édenben” a felkent oltalmazó Kérub”, tökéletes a maga utjaiban, míg gonoszság nem találtatott benne: Esaias 14: 12—14 versek mutatják, hogy a büszkeség és nagyravágyás vezetett a bukására. Visszaélt a beléje helyezett bizalommal. Ezért az ő bukása az ember teremtése után következett be és nem előbb, amint azt Milton előadja. Nem volt „csata”; Isten egyszerűen kimondta az ítéletet és a Sátán tevékenysége a földre volt korlátozva. Később látni fogjuk, hogy miért engedtetett meg neki az emberiség megkísértése.

A JELKÉPEKNEK JELKÉPES MAGYARÁZATA.

Sok zavart eredményezett a Jelenések és Jézus amely jelképének betűszerinti magyarázata. A Biblia a „kénkőves tüzet” használja a teljes pusztulás jelképére. Megégetjük a dolgokat, hogy elpusztítsuk őket. Eszünkbe sem jutna, hogy valamilyen elevenen megégetünk. A Szentírás magyarázatot ad erre nézve: „A pokol pedig és a halál vettetének a tűznek tavába, ez a második halál”. (Jelenések 20: 14). Ilyen jelképes „tüzet”

kell érteni Jézus példázatának a tanulmányozásánál is, mert hogyha a juhok és kecskék példázatának a nyelvezetét betű szerint vesszük, akkor következtéseknek kell lennünk és azt kell mondanunk, hogy betű szerinti juhokra és betű szerinti kecskékre vonatkozik — olyan álláspont volna ez, melyet senki sem fogadna el. Hogyha a „juhok” és „kecskék” jelképek, amelyek az emberek bizonyos osztályára vonatkoznak, akkor a „tűz” jelképe a teljes pusztulásnak. A Biblia tanulmányozásánál nyugodtan követhetjük a *következetesség* elvét.

A keleti emberek sokkal többet beszélnek jelképekben, mint mi. A Biblia a jelképek könyve. Egy egyszerű allegóriában gyakran több igazság ölelhető fel, mint a technikai, theologiai munkák egész köteteiben.

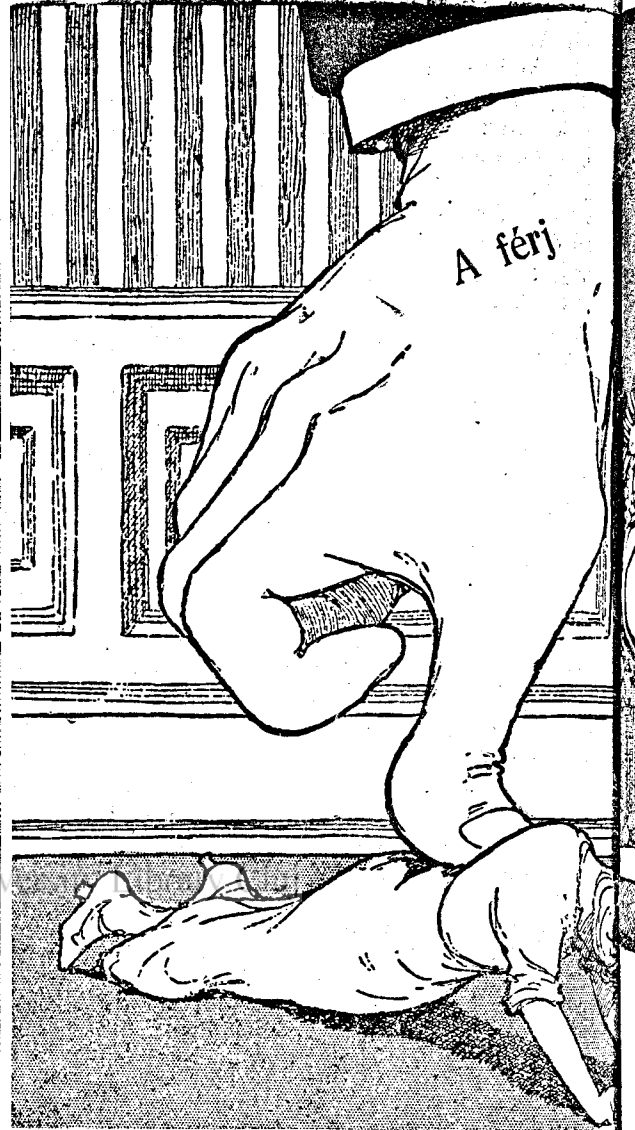
Egyesek azt állítják, hogy a föld és az ember teremtése, amint az I Mózes-ben van feljegyezve, nem más mint allegoria. Lehetne némi alap erre a hitre, hogyha az Új Szövetségben Jézus származása nem volna nyomon követhető vissza egyenesen Ádámg (Lukács 3: 23-38): már pedig varóságos élő lények nem pattannak ki allegóriákból! Szent Pál világosan mondja: „Annakokáért, miképen egy ember [Ádám] által jött be a világra a bűn, és a bűn által a halál és eképpen a halál minden emberre elhatott, mivelhogy mindenek véikeztek.” (Rómabeliek 5: 12). „Mert amiképen Ádámban mindnyájan meghalnak, azonképen Krisztusban mindnyájan megelevenednek.” — I Korinthusbeliek 15: 22.

Ez azt mutatja, hogy a halál és minden kísérő bajai, bánatai, fájdalmi és könnyei, Ádám bűne miatt jöttek el és ezek kiküszöbölése teljesen Krisztus munkájától függ. Ez egyenesen ellentétes a fejlődés elméletével, amely azt állítja, hogy saját erő kifejtése folytán lesz az ember mindig jobbá és jobbá. Ezért figyelmen kívül hagyva Isten munkájának a szükségességét, ezen elmélet hívei „megtagadják azt, aki megváltotta őket.” (2 Péter 2: 1). Hogyha a Bibliát Isten Igéjeként fogadjuk el, el kell fogadjuk a Szentirat bizonyosságát és hinnünk kell, hogy Isten többet tud az Ő teremtéséről, mint mi.

A biblia továbbá megmutatja, hogy a jövőben helyreállítása lesz mindazon dolgoké, amelyek eredetileg elvesztek, (Cselekedetek 3: 19—23.) Már mostan, hogyha az ember eredetileg majom volt, úgy az előbbi állapotba való helyreállítás, minden volna, csak nem kívánatos.

JÉZUS ELJÖVETELÉNEK A CÉLJA

A helyes felfogás az, hogy Jézus eljött a földre, hogy megváltsa Adámot és az ő faját (Lukács 19: 10; I Timotheus 2: 5, 6); hogy mindenkinek alkalmat adjon az életre, szabadságra és hogy törekedjék a boldogságra. Ezért fontos az ember kezdetének helyes megértése, hogy megtudjuk, mi fog helyreállni. Tökéletes élet, egészség, bűntől való mentesség lesz az ember boldog sorsa

AMIKÉPEN VOLT

MI A HÁZASSÁG, mi volt a történelem folyamán, mi lesz esetleg akkor, ha az emberi lények valóban civilizáltakká lesznek, és mikor az emberek belátják, hogy egy intelligens nőben több van, mint amennyit némely férfi egész életében felfogni képes?

A nagy szótár a következő meghatározását adja a házasságnak:

A házassági aktus vagy a házasság állapota, etikailag véve a dolgot, kölcsönös akaraton alapuló szerződés, amely kölcsönös figyelmességen és vonzalmon alapul kellő jóváhagyással, férj és feleségként való együttélésre, míg a halál őket el nem választja. Fő célja a családalapítás, az erkölcsi és társadalmi tisztaság megőrzése céljából faj fenntartása, a gyermekek nevelése az élet feladataira stb.

A házasság története ép oly különös, mint az emberiség története. Vestermarck, egy

Az olvasó ezen a képen négyféle házasságot lát, az utolsó, képviseli az igazi házasságot, amely...

A házasság nem uralkodás vagy rabszolgaság, hanem két civakodó fél közötti megállapodás.

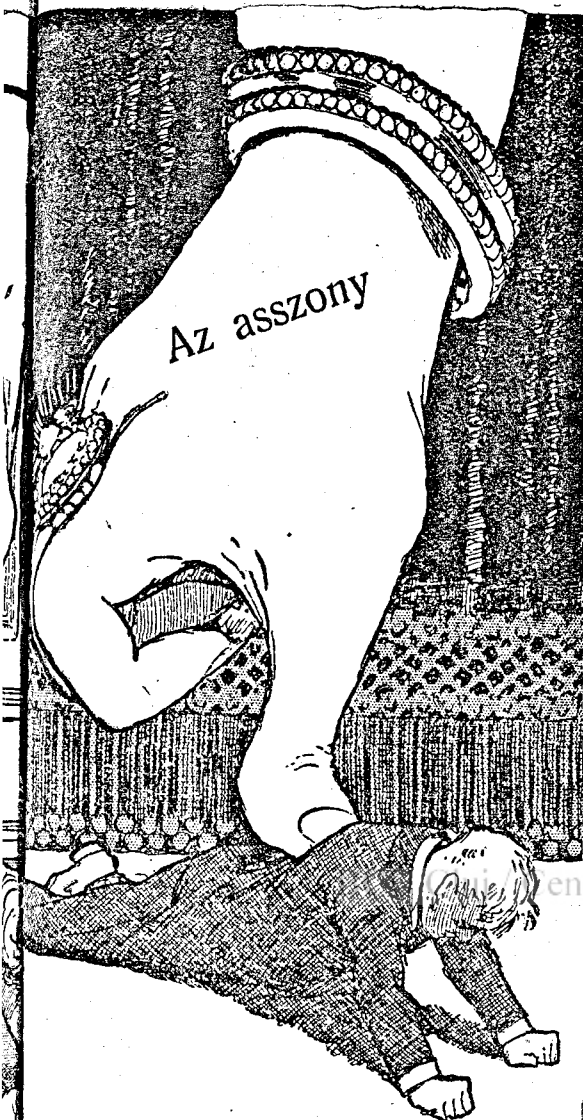
Mc. Cay ezen csudás rajza nyersen, de mégis régebben, mikor a menyasszonyt gyakran másodszor amilyen nagyon gyakran szokták elválni, amilyen lehetne az igazi, boldog házasság.

Boldog házasság nem nehéz dolog és nem is jóságot kíván meg.

igen nagy tudós, három 1800 oldalas kötetben gyűjtött össze a házasságról anélkül, hogy ne a legfontosabb kérdést tisztázzott volna.

Annyiféle a házasság és annyiféle a házasságról alkotott fogalom, ahányféle ember van a földön.

Még most is élő embertörzsek közt nagyon sok férfi nem vesz feleségül egy nőt, ha legalább egy gyermeke nem volt. Vannak azonban más országok, mint ez is, amelyek

AMIKÉPEN KELLENE LENNI

nagysága a vőlegény rangjától függ, amely arra szolgál, hogy őt, valamint a gyermekeket és a családot pénzzel ellássa.

Vannak nemzetek, amelyeknél a menyaszszonyt a leendő vőlegény az ájulásig veri és elcipeli a bokorba. És ez tetszik a menyaszszornynak, mert bizonyítékát látja benne, hogy egy igazi férfihoz ment feleségül.

Vannak azután valamivel civilizáltabb néptörzsek, ahol az egyetlen követelmény az erőszak alkalmazása.

A házasság történetében találjuk a legkülönösebb ellentéteket, amelyek közül sok nem alkalmas arra, hogy egy rendes lapban közölhető legyen; mivel valami rettenetesek és a modern gondolkodás előtt hihetetlenek.

Házasság valószínűleg mindig létezett az emberi lények között, aminthogy állatok között is nagy mértékben meg van. A házasság különös formákat öltött. Van polyandria,

éviseli a barbarizmust, egy pedig, az
lye.
e hogy — mint nagyon gyakran szo-
g
be a házasságot. Először, milyen volt
ásig, ami a házasság bevezetője volt,
vezetett civilizációnkban, végül pedig
g-
kának lennie. Mindössze igazságot és

özvegy vagy elvált nőtől eltekintve,
egéslegutolsó dolog volna.
nak népek, ahol a férj megveszi a fe-
és pénzben, birkában vagy ökörben
bizonyos árat az atyának vagy az
nak.

* * *
nak országok, amelyek végtelenül ci-
táknak tartják magukat, amelyekben
ségnek hozományt kell hozni, melynek

mikor egy nőnek több férje van, és polygamia, mikor egy férfinak több felesége van.

* * *

Am maradjunk meg itten ennél a képnél, amely egy kiváló fiatal író egy kijelentésén alapszik. Ő ezt mondja:

„Csak azok a házasságok sikerülnek, amelyekben a férfi az úr.“

Ez a pesszimista író, aki a nők tanulmányozása közben nem jutott valami kedvező eredményre, azt mondja: „A legtöbb ember részben boldogtalan.“ Egy másik, a nőkre nézve kedvezőtlen és bizonyos fajta nagyon ostoba férfitípus hiuságának hizelgő következtetésre jut:

„A nőnek nincsen más választása, mint vagy hogy egy férfi uralkodjék rajta, aki méltó arra, hogy az övé legyen, vagy hogy ő uralkodjék a férfin, aki nem méltó arra, hogy az övé legyen. Az egészséges én a titka az erős személyiségnek.“

Ime egy nagyon egészségtelen nézet a házasságról, amilyenek nem volna szabad lennie.

Vagy a férfinak kell lennie a nő hatalma alatt, vagy a nőnek a férfi hatalma alatt.

A nőnek, ha uralkodik az otthonban, be kell látnia, hogy egy olyan férfival él, aki nem méltó arra, hogy az övé legyen. Ha viszont olyan férje van, aki méltó arra energiával és tehetséggel, amelyeket majd a gyermekek is örökölnek, bele kell törődnie abba, hogy „uralkodjanak“ rajta, azaz: hogy olyan rabszolga-féle legyen, kívül többekévéből jól bánnak, **megtűrnek**, élelmeznek, ruháznak, mert hasznos, és mert szokásos, hogy az embernek felesége legyen.

* * *

A tény az, hogy a házasság, mint minden ebben az életben, egy része az emberiség haladásának. Befejezetlen, tökéletlen, ezért senki nem mondhatja meg, hogy mi lesz a házasság és **minden** egyéb és senki sem állíthat fel végleges következtetést azon az alapon, hogy mi a házasság vagy bármely más emberi intézmény **most**.

A férfi, aki azt mondja, hogy a férjnek kell uralkodnia a feleségén, mert különben egy olyan férfinak a felesége, aki nem méltó rá, nem merné ugyanezt mondani két férfi közötti barátságára. Azt mondaná „férfiak lehetnek barátok, **egyformák** adás-vevés tekintetében, egyik sem uralkodik a másikon, mindegyik elismeri a másiknak jótulajdonosságait.“

Azonban a házasságnál másképpen áll a dolog. Az emberek nem verhetik ki a fejükből a rabszolgaság régi gondolatát — fejbe kólintott és a bokorba cipelt nőt vad udvarlás közben — vagy azt, hogy 100 vagy ötszáz más nővel a hárembe csukatott, várván, hogy az ura magához hívja, mikor neki tetszik, vagy azt, hogy egy kis konyhába zá-

ratott be, ahol főzött, mosott, kinlódott és mosolyt tartogatott, hogy a magasabbrendű „jobb félre“ pazarolja, ha majd haza méltóztatik neki jönni.

A házasság történetét, hogy mi kellene legyen és lehetne a házasság, ha a férj és feleség megbecsülnék és megértenék egymást, és mi lesz a házasság a jövőben, jól mutatja McCay ennek a csudálatos rajznak a végén.

A házasság nem kellene, hogy csata legyen, mint a régi vad időkben. Nem kell rabszolgaságnak lennie, mint volt később. Nem kellene, hogy a férj uralma legyen a feleségen, vagy a feleség uralma a férjen, a nagyobb gazdagság, a nagyobb tehetség, vagy a rosszabb természet miatt, mint ahogyan ma igen gyakran előfordul.

A házasságnak, amint az McCay képe mutatja, egy boldog egyesülésnek kellene lennie a megbecsülésre, a gyermekek szeretetére, reményre és az előre törekvésre alapítva, amiben mindketten egyformán részesednek és aminek a megvalósításához mindkettő egyenlően járul hozzá.

* * *

McCay a rajzához a következő érdekes magyarázatot mellékel:

„Nem igaz, hogy az egyetlen fajta férfi, aki méltó arra, hogy egy nő a felesége legyen, az, aki a feleségen uralkodik. A férfi, aki uralkodik, az egy **kitartó**, és egy kitartó nem méltó arra, hogy egy asszonyé legyen.“

„Az sem igaz, hogy a férj, akin a felesége uralkodik, szükségképpen méltatlan. A férfi, akin a feleség uralkodik, sokkal jobb lehet, mint a zsarnokoskodó, uralkodó férj.“

„Mert az otthon körén belül szellemileg a feleségnek kell uralkodnia vagy legalább neki kellene lennie az otthon lelkének, fényének, és királynőként kellene őt elismerni a maga saját udvarában.“

A legjobb férfiak rendszerint előzékenyek a nőkkel szemben, más emberek feleségeiben és anyáiban ugyanazt látják, mint saját anyjukban, amely tiszteletet ébreszt bennük.

A legkevésbé kívánatos az a férfi, aki a kitartó, az uralkodó feljebbvaló akar lenni, legyen az a párizsi nyomortanyák apacsa, aki nyaka körül megforgaja az ideiglenes feleséget, hogy tiszteletet ébresszen benne, vagy pedig a nagyon gazdag amerikai, aki az eltartót adja és azt mondja: „Mindent adok a feleségemnek“, miután egy csekket állított ki az ő vagy az ékszerész nevére, az után azt hiszi, hogy tehet, ami neki jól esik.“

A házasságnak társulásnak kellene lennie, amely először a vonzalmon alapul, másodsor a gyermekek szeretetén, harmadszor az évekkel növekedő megbecsülésen, amint a férj és feleség tanulmányozzák egymást és mindegyik egyre jobban és jobban megbecsüli a másiknak a barátságát és hűségét.“

A házasság valóban **reménysége az emberi nemnek**, amint, hogy a házasság volt a kezdetete mindannak, ami az emberiségben érhetőes.

A család volt az első egység a legősibb időkben, amikor apa, anya és gyermek együtt harcoltak a külső világban levő két vagy négy lábú ellenségeik ellen.

Azután jött a kis törzs, azután a falu, azután a város és végül a nagy nemzet. De **mind ezek alapja a boldog házaspár**. És a jövő reménysége nem az uralkodó férj vagy

uralkodó feleség, hanem a férj és feleség, akik egymás mellett haladnak, akik egyenlők, társak, barátok, és akik szeretik egymást.

Az eljövendő Isten országában, amint Jézus mondja Lukács 20:35-ben, meg fog szünni a házasság, mert nemi különbség nem lesz. E képesség a faj fenntartása végett adatott az embernek. Amint azonban a föld benépesített, mert hiszem e parancs kiadásával „töltsétek bé a földet”, ez volt Isten célja, a további szaporodás megszűnik s így természetesen házasság sem lesz.

ÉLETSZÜKSÉGLETEK A TÁRSADALOMBAN

(EGY 65 ÉVES TANÍTÓ FIGYELMET ÉRDEMLŐ MEGJEGYZÉSE)

Nem nyugalom az élet, hanem gyakorlat,
És nem is a vég, hanem az út!

Luther.

A TÖRTÉNELEM arra tanít, hogy semmitsem tanulunk belőle. *Ranke* még mindig igazat mond e kijelentésével.

A világtörténelemből tudjuk, hogy a népelet világlád alapjainak megrázkodtatását a szűkkeblű és rövidlátó tisztelethajhászok idézték fel, akik nem ismerték a nép gyakorlati szükségleteit.

Kiindulva a kegyelmes Istenben való hitből, aki akarja, hogy minden emberen legyen segítve és mindnyájan megismerjék az igazságot, részesítette a Názáreti Jézus az emberbaráti szeretet valóban emberies nevelésében az ő tanítványait.

Az államhatalom ez összhangzatos kiképzéstől valahányszor eltért, (s mikor nem történt ez?) a társadalom mindig megérezte ezt.

A háboru előtti kormányzatunk mindazáltal mindent XIV. Lajos tétele szerint rendezett be: „L'état c'est moi” (az állam én vagyok). S ez bűntudatlan fényezéshez, alávaló csúszás-mázához és fejedelmi vagy más magas személyiségekkel szembeni hizelgéshez és végül mindnyájunk pusztulásához vezetett, mely most végzettséggel magaviseletünket és cselekedeteinket. A németek életének sötét összeomlását az erkölcsei törvények figyelmen kívül hagyása és megkevesztettség idézték fel. A világ szellemi és társadalmi élete teljesen meg lett fertőzve, mivel már ifjuságunktól kezdve helytelen irányban szeretetlenségre lettünk nevelve.

Keservesen komoly időnk, az emberies uralkodás zavartalan felfakadását várja.

Mily eszközökre és módokra van tehát szükség, hogy az egészséges társadalom őseréjét a képletre nevelő hatással érvényre juttassuk?

Ennek minden körülmények között az iskolából kell kiindulnia. Gazdag élettapasztalatomból csak azt szögezhetem le, hogy az iskolán kezdődjenek el!

A tanítónak függetlennek kell lennie minden befolyástól, ugy az iskolán belül, mint azon kívül.

A nevelőnek apává kell lennie, mint egy jó szülőnek. Magától értetődik, hogy az ifjak cselekedeteiben valóban látni, tudnia, éreznie kell a szellemi élet jelenségeit, hogy a cselekedet belső iránya hova céloz, hogy megtudja érezni a végtelen kicsiny mellékes cselekedetekből a szellemi tevékeny életet, hogy egyszerűen hogyan lehet kedves lenni az emberhez, hogyan lehet csillapítani valamely fájdalmat, a bátortalanságot, aggodást hogyan lehet szétfoszlatni kicsiny érzékenységekben. De nem elméleti fontolgatás, sem leereszkedő ábrázattal téve ezt. Közvetlen cselekedetekben kell szeretetreméltó vezetővé lennie, magát a méltóság tekintetében ne érezze mások felett kiemelkedőnek.

Hiszen az ember természettől fogva felelőtlen és szeretetlenséges vezetésre van szorulva, oly vezetésre, mely az embert az ember iránti bizalomra, az emberben élő erő szerint neveli.

A mult nagy bünt követett el ezen a téren. Nem volt képes arra, hogy erkölcsös embert neveljen.

Az igazi neveléshez, ha már az ifju korban hiányzott az erő, hogyan volna ez meg a kifejlett férfi korban?

Egy szellemileg elmélyült ember a dolgok fejlődésének benső erejéből ellenállásra képes, de *érezni akarja a szeretetet*. A szeretet diadalmaszkodhatik a *gazdálkodás* felett. Az ember magában hordoz minden mélységet, hogy szabadságból felelősségteljesen cselekedjék. Az ember lényéből: mélységből a szeretet, a bizalom, a hit és tisztelet forrásait alakítani — ez a legjobb államtudomány.

A szeretet, a bizalom, a hit, a tisztelet minden pillanata azonban a lélek, az ember belső egyensúlyának különös beállítását követeli meg.

Oly neveléstől, mely a fiatal generációnak az első két évtizedben abszolút gondnokság alatt teljesen felelőtlen állapotban engedi cselekedeteinek megnyilvánulását — sohasem várható el az egyesek részéről felelősségteljes ragaszkodás az egyetemesség iránt. Másszóval: *A nevelőnek a*

nevelés tárgyában, mindenekelött az embert kell tekintse, vagyis egyéni nevelést kell végeznie és pedig azért, mivel a szülőktől függ, illetve a gyermekszobától kezdődik az egyéni sajátosság, vagyis alapvonás. A szülők lelkiállapota pedig többé-kevésbé a hivatás, állás, stb. által akadályozva van abban, hogy a szükséghez képest foglalkozzanak gyerekeikkel.

Goethe már leszögezte: „Hiszen szülhetnének jólnevelt gyermekeket, ha már jónevelésűek volnának a szülők!”

A fiatalság jóra való erkölcsössége nélkül elhanyaglik a nép.

A nép kizsákmányolása ellen mit érnek a még oly okosan kigondolt intézkedések is, ha nincsen bennünk erkölcsi komolyság? Ennek a gyakorlati életbe való beillesztése a nevelés tárgyát kell, hogy képezze.

Két kiváló német tudós megerősíti ezt. „A viharos éjben fényesen ragyognak a csillagok”, — mondja Alexander, a „Lipcei Képes Lapok”-ban s a világon átrohanó események viharából a szellemi ég csillagai fényesebben ragyognak ki, mint utjelzők, mint máskor az idők sötétjéből. Hadd tekintsünk e csillagokra, hogy kimentsünk egy új ideált a régi világ összeomlásából! Ne jajveszékéljünk, mert történelmi eseményeknél a hiábavaló panaszunk el kell némulnia. Ne lépjünk komoran, lemondással féltre az útból, hanem emeljük magasra kitzúvva a zászlót, amely érintetlenül, el nem hamvasztva megmaradt a hamu és romok alatt, melyet sem vérrel sem egyéb rútsággal örökre beszennyezni nem lehet. Hadd seregeljünk e zászló köré azok, akik semmitől sem félve remélni tudnak és azok is, akik kétségbeestek. A jövő e zászlaja — a szeretet! Meg kell értenünk, hogy ebben a nehéz időben hideg kiszámításra és férfiúi bátorságra van szükség, de emellett szükséges, hogy az egész világot átfogó értelem mellett melegség legyen a lelkünkben, hogy felfogni legyünk képesek a humanizmus új eszméjét, a megértő szeretetet. Vetközzük le a megkövesedettséget és merjük bátran megvalítani az utat, amely képződni akar bennünk.

Dr. J. M. Bonn egyetemi tanár ugyanezen a helyen mondja: „A mi korunk reform és ujitási felhívásoktól visszhangzik. Csak egy terület is alig volna felmutatható, amelyen ne remélnének szociális fejlődést a külső berendezkedések változása nyomán. Ily törekvések relatív jogosságát letagadni egy ideológia elejtését jelentené, mely absztrakt, tiszta eszmeszerűsége fekszik és a konkrét eseményeknek, vagy a dolgoknak és a velük járó jogoknak összetételeit figyelmen kívül hagyná. Viszont a pusztító intézmények és szervezetek hatalmában való babonás hit is nagyon el van terjedve. Akik így gondolkoznak, azok félreismerik, hogy végül is a szellem önt életet, toszni élővé a formákat. Hiányos intézkedéseket, hozzá való szellemmel, káros hatásukban lehet enyhíteni, a nagyszerű ujitásokat pedig, ha hiányzik

az ahhoz szükséges szellem, még legjobb gyümölcsétől is meg lehet fosztani. Minden forma megfelelő tartalmat igényel — és viszont — hogy egyformán mellőztessék az üres formalitás és tartalomüresség. Sok jel arra mutat, hogy a reformokat kereső mozgalmak jelenben nagy részt csak új, tartalom nélküli formák lépnek fel. Valóban kétségbe kell vonnunk, hogy a politika demokráciájával a szív demokráciája lépést tartott-e — az egyéni készség, hogy megértjük és segítségére siessünk felebarátunknak? A gazdasági szocializálás általánosan — ellene vagy mellette — de beszéd tárgyát képezi, azonban az érzület, a lélek szocializálásáról alig esik szó. Azonban éppen ez a döntő fontosságú. Az élő közszellem a formára van beállítva: egymással és egymásért és nem egymás ellen! Nem konkurencia, hanem assekurencia, kölcsönös segély, kölcsönös harc helyett! A szolgálatkészség szelleme, a szociális függés helyeslése foglaltatik ebben. Az ember-telen uralkodást megveti, de a szociális szervezetben nélkülözhetetlennek tartja a felettes és alantosságot. Nemcsak az alantos végez szolgálatteljesítvényeket az ő urának, hanem ez is (a felettes) viszont szolgál. Mint hívő szolgál az Istennek, mint cselekvő a műalkotásnak, mint ember a dolgok nagyszerű rendjének, melyek mind a maga életének vannak hasznára és előnyére”.

„Az érzület szocializálásáról alig esik szó, pedig végső eredményben éppen ez a határozó”.

Az említett dolgokat felsorakoztató urak vajjon képesek átszervezni tanmódszereiket? A fiatalságot kell az emberies és állami új érzület művelőivé tennünk. De mit szólhatunk ahhoz, hogy dr. Sigismund tanár (Németországban — a mi Sigismundjaink pedig itt a mi hazánkban) „Az egységes iskola” c. folyóiratban azt vallja alapelvül, hogy az osztálykülömbőségek élettani szükségletből fejlődtek és tisztán élettanilag tekintve, egy alacsony sorsból született gyermeknek kevés kilátása van arra, sőt nemzeti veszély, hogy oly jelentőségteljes tehetségeket örökljön, hogy egy lendülettel felkerüljön a legalsóbb rétegekből a legfelsőbe — a proletárok közül az egyetemisták közé.

A konzervativizmus és a maradiság hatalmai ellen évtizedeken keresztül harcoltak a német népiskolai egyesületek, a berlini szeminárium igazgatója Adolf Distweg a haladás nagy politikusa és pedagógja, más szociálpedagógusok is határozott liberalizmussal léptek fel egy sajátosságos szervezeti iskolarendszer mellett, hogy a közép- és népiskolák átléphessenek a főiskolákba, hogy ezáltal általánosan egy alapiskola létesüljön és mégis még vannak olyan elvakultak, akik a születési és öröklött osztálykülömbőségről beszélnek. Vagy talán Sigismund tanár ur nem tudja azt, hogy a legfontosabb felfedezések közül egyszerű emberek fedezték fel a legtöbb dolgot? Nem tudja azt, hogy egész sora híres nagyjainknak az alacsony sorsuk közül került ki?

és nem tudja azt, hogy csak most a közel multban mily szerencsétlenséget zuditottak a német népre az osztálykülönbséget öröklők?

Sigismundnak ezen félreecsuszlott felfogásával szemben előítéletlőt mentes szabadszellemtű felfogás hódít teret minden rendű és rangu emberben s a nevelésnek kell az erőnek ezen összességét kiképeznie, mely erő végül a nemzeti, az államba kötött életet is hordozni fogja.

Az új kor államai részéről feltétlenül politikai és gazdasági szükséglet, mely mint kulturközösség az össznépeesség nagy szellemi és erkölcsi lehetőségeit értékesíteni van hivatva, hogy oly lehetőségeket teremtsen meg minden alattvalója részére, hogy azok képességeik és hajlamaikhoz mértén legyenek alkalmazva.

A társadalom és a nevelés között létező tagadhatatlan kölcsönös vonatkozások egy szociális gondolatoktól átítatott államban az iskola rendszernek oly alakításához kell vezessenek, hogy mint nevelő eszköz, a népiskola (általánosan kötelező iskola) az osztályok és népek közötti belső harcok lehetetlenné tevésével egységes alapját rakja le egy nemzetközi, illetve az egész világot átfogó nevelési rendszernek.

A társadalomnak minden embernek — osztályok és fajok különbsége nélkül — erkölcsi megújulása mozdíthatja elő csupán a világ meggyógyulását és a nevelők feladatukul kellene kitűzzék, hogy elvezessék a fiatalságot az emberiség, a jog, igazság és emberszeretet erényeinek megismeréséhez. De magának a tanítónak, miután kiállotta a próbát, teljes mozgási szabadságja van szüksége.

Az újabb törekvések az iskolareformok terén sokat ígérnek, (pardon még nem minálunk. Vagy talán nálunk is csak más formában?) azonban egész szellemi és társadalmi életünk emberiség alakítására mindenekelőtt *önnevelésre* van szükségünk. Mert ezzel nem várhatunk addig, amíg

majd valamikor gyönyörködhetünk az iskola-reform gyümölesében. Ezzel el kell kezdenünk *azonnal*. Hadd foglalkozzunk vele behatóan.

Az *önnevelés* John Stuart Blackie († 1895) híres angol filologus tanítása szerint legelőbb is felveti a kérdést: melyek a lét forrásai?

„Az élet, a tapasztalat, gondolataink, érzelmeink, cselekedeteink“ — mondja ő.

A legfontosabb, hogy használjuk a szemeinket. Mily sokan járnak nyitott szemmel és mégsem látnak semmit. Miért? Mivel keveset gyakorolják magukat szemeik használatában.

Ennélfogva tekintsük feladatunknak megtanítani arra az ifjúságot, hogy mit lát, hogy mit lásson, amit máskülönben nem látna. A fiatal embernek gondosan kell figyelnie. Ezáltal az általános események terén kitágítja látkörét és elővigyázatos lesz feltevések elfogadásával szemben.

Ha ilykép megtanultunk figyelni és látni, így automatikusan annak felismerésére törekszik az értelem, hogy miért vannak a dolgok? Így elérkezünk az értelemhez.

Megtanuljuk vizsgálat alá venni az okokat és nem téveszthetnek meg látszólagos eredmények, vagy látszólagos körülmények, hogy azokat valódi okok gyanánt elfogadjuk.

Feltétlenül szükséges, hogy felismerni tudjuk a tények okozati összefüggését, különösen korunk erkölcsi, napi, időszaki és vitás kérdéseiben.

De ehhez nagyon jó megfigyelőképességre van szükség, nyitott szemre s a dolgok felismerésére úgy, amint vannak s nemcsak a látszatuk szerint.

Miképp a szem iskolázása a megfigyelés, hasonlóképp számtani iskolázottság is szükséges, illetve valóban tudnunk kell, hogy mit jelent szükségszerű összefüggés, elkerülhetetlen következmény, vagy tiszta okszerűség.

Ez elvezet minket az elméleti (tanbeli) vélemény megkülönböztetéséhez a valóságtól (gyakorlattól).

Folyt. köv.

(Folytatás a 327-ik oldatól)

a jövőben, ha Isten munkája elvégeztetett. Az utóbbi 50 éven belül feltalált munkát megtakarító gépek, bizonyítéka annak, hogy az átok, amely fejünkra nehezedett, nemsokára el fog távolíttatni. „Orcád verejtékében egyed a te kenyeredet“ 1 Mózes 3: 19.

Nemcsak az élők, hanem mindazok, akik meghaltak is, hozzájutnak ezekhez az áldásokhoz. „Lesz feltámadásuk a halottaknak, mind igazaknak, mind hamisaknak“ (Cselekedetek 24: 15). Tehát mindazoknak, akik Ádám bűne miatt haltak meg, alkalmuk lesz az életre. Akkor teljesedik majd be a keresztyén imája: „Jöjjön el a te országod, legyen meg a te akaratod a földön, miként a mennyben“.

A helyreállított paradicsomban „Isten eltöröl minden könnyet az ő szemeikről, és a halál nem lesz többé, sem gyász, sem kiáltás, sem fájdalom, nem lesz többé, mert az első elmúltak“. Jelenések 21: 4.

Végezetül azt akarjuk mondani, hogy mi nem vonjuk kétségbe Milton jó szándékát, mikor az „Elveszett Paradicsom“-ot ily kritika tárgyává tettük. Ő valószínűleg nem gondolt arra, hogy komolyan vegyék az ő szavait, hanem tisztán csak „irodalmi munkát“ akart alkotni. Azonban tény, hogy sokan, akik nem ismerik jól a Bibliát, a költeményt komolyan vették. Azon állításával, hogy a Bibliából meríti felfogását, Milton sok embert vezetett tévútra azokban a dolgokban, melyeket felsoroltunk, és különösen az örök gyötrelém istenkáromló tanában erősítette meg a hitüket. Ebből a szempontból a költemény több rosszat tett, mint jót.

Ha majd Milton a feltámadáskor visszajön, mikor „az Úr ismeretének dicsőségével betelik a föld, amiképpen a folyamok megtöltik a tengert“ (Habakuk 2: 14), akkor majd tudni fogja, hogy a világmindenség nagy Teremtője a bölcsesség, igazság, hatalom és a szeretet Istene.

Bryan a közismert politikus, a demokrata párt több ízben volt elnökeljöltje, Wilson első elnöksége alatt külügyi államtitkár a Lusitana hajó elsüllyesztéséig, aki ma is jelentős szerepet visz a politikában, 5000 ember előtt beszél a Bibliáról. Támadja a modernisták és az evolucionisták tanításait és azt mondja, hogy semmi sem helyettesítheti a Bibliát, amely az embernek szóló isteni kinyilatkoztatás.

A SHREWPORBTBAN MEGJELENŐ „JOURNAL“-BÓL

ARÓVID bevezető szavak után Bryan Isten igéjének az ékesen szóló és meggyőző védelmével kezdte a beszédét a Coliseumban, amelynek folyamán sok ezernyi hallgatóság újból és újból megtapsolta, akik, amint ő mondotta, jelenlétükkel bizonyították be érdeklődésüket.

Annak a kijelentése után, hogy „ma este a világ legnagyobb vitakérdését vizsgáljuk, és miután visszautasítja a Bibliára vonatkozó modernista elméletet, hogy a könyv embernek a műve“, Bryan beszédében védelmezte azt az igazhitű tanítást, hogy a Biblia Istennek a műve. „Hogyha a Biblia embernek a műve, ugy ez a világtörténelem legnagyobb ámitása — mondotta Bryan — és akkor le kell rántani az ember többi műveinek a színvonalára és a valóságban az ember többi műveinek a színvonala alá fog süllyedni, mert első szavától az utolsóig azt állítja, hogy a Mindenhatónak a műve. Ha pedig, miként az igaz hívők vallják, Istennek a műve, akkor nagyobb mint valamennyi ember összes művei együttvéve“.

TÁMADJA A MODERNISTÁKAT

Folytatván a támadást a modernisták ellen, akik egészben vagy részben támadják a Biblia tanításait, Bryan ezt mondotta: „Az összes vitákat, amelyekbe belebocsátkoztam, mind az örökké becses dolgok érdekében folytattam le és nem állottam elő új ajánlással. Én csak egyszerűen régi elveket említettem új állapotokra. Így a Biblia védelmében egy olyan könyv mellett érvelek, amely több mint 1500 éven át állotta ki a próbát és alapjául szolgált a világ minden evangéliumi egyházának. És amellett hogy az evangéliumi egyház alapja, a Biblia tartalmazza az igazságot, amely épügy része a katolikus, mint a protestáns egyháznak.“

Egyszer csak feláll egy csoport modernista, mondja a szónok, akik világgá hirdették az egyházban támadt egyenlenséget és akik ezek miatt hiteltől akarnak megfosztani magát az egyháznak az alapját.

Hogyha van egyenlenség, dörög a szónok, ezért nem minket érhet gáncs. Akkor érhetne minket gáncs, ha nem lepleznénk le és nem küzdenénk azok ellen, akik földre akarják dobni a Biblia tanításait. Én bemegyek az ellenség területére, pedig ő nem is jött ki a nyílt színre. A küzdelemtől való (huzódózásuk) vonakodásuk bevallása annak, hogy kissebbségben vannak, ha ugyan nem annak, hogy nincsen igazuk. Ezek az emberek nem állanak fel hogy azt mondják: „Én hiszem hogy a Biblia tanításai hamisak“, hanem valaki másra támadnak rá, azután pedig ennek az embernek a védelmére kelnek.

Hiszem, hogy a Biblia több jót tett az embereknek, mint az összes művek, amelyeket emberek összeirtak. Hogyha arról kellene döntenünk, hogy vajjon elveszítsük-e az emberek összes műveit

és megtartsuk a Bibliát, vagy pedig feladjuk-e a Bibliát, hogy megtartsuk az emberek-irta köteteket, én azt mondanám, vesszen minden más könyv, tartuk meg a Bibliát és építsünk rajta újat.

Felhivok minden tanárt, közadózásból fizetett tanárt, hogy tagadja meg a kijelentésemet és bizonyítsa be, hogy hamis, mondja a szónok. Mért fizesse egy iskolaszék a tanítóit olyan pénzzel, melyen rajta van „Istenben bizunk“ hogy azután arra tanítsák a gyermekeket hogy „Nincs Isten“.

A BIBLIA A LEGNAGYOBB KÖNYV

Nemcsak azt mondom, hogy a Biblia a minden idők legnagyobb könyve, hanem azt mondom, hogy csak három vers 1 Mózes első fejezetében, többet jelent valamennyi ember-csinálta könyvnél. E versek — az első, amely megmagyarázza a világ teremtését, mondván: „Kezdetben teremté Isten az eget és a földet“; a második az első fejezet 24-ik verse, mely a legnagyobb ismert tudományos tételt állítja fel t. i. hogy hasonló hasonlót hoz létre; a harmadik a 26-ik vers, egyedüli magyarázatát adja az ember ittlétének“.

Bryan e verseket magyarázván azt mondotta, hogy az első vers, mely a teremtést magyarázza, valamennyi között a legfontosabb, amennyiben az élet eredetére mutat rá. Azt mondotta, hogy az ember minden igyekezete a szaporodási törvény megváltoztatására, amint az a 24-ik versben meg van mondva, hogy hasonló hasonlót hoz létre, sikertelen marad és a három közül az utolsó-nak a magyarázatánál azt mondotta, hogy a Mindenható az embert saját képmására teremtette, az egyetemes terv részeként, és ha az ember ezt tudja, úgy teljesíteni igyekszik Isten akaratát.

Támadván az atheistákat a szónok azt mondotta, hogy a tanaikhoz viszonyítva tulságos sok szabad mozgásnak örvendenek a nyilvánosság előtt. Azt mondotta, hogy a hitetlenek ez osztálya csak mint kérdezősködők lépnek fel, azonban tul sok kérdés feltevése van nekik megengedve. Egynehányra maga akarja megadni a választ.

Kérdezzük meg az atheistát, hogy hol kezd és mindjárt zavarba jön. Ép oly szüksége van kezdetre mint a keresztyéneknek. A keresztyéneknek meg van a feleletük a Biblia első versében, a teremtés törvényében. Sohasem ismert olyan atheistát, aki feladta volna ködös feltevését. Nem kezdődik a kezdetnél, de azt mondja, hogy volt valami kezdetben: hogy volt anyag, de nem mondja meg hogy hol, mikor és hogyan jött. Az atheista azza kezd hogy azt mondja: tegyük fel hogy az anyag és az erő a kezdet; azután pedig tegyük fel, hogy az erő hat az anyagra és kezdődik a világ. Bryan azután azt mondja, hogy ő éppen annyit gondol valaminek a feltevésére, mint az atheista. Azt mondotta, hogy inkább kezd Istennel és gondolkozik lefelé, mintsem hogy az anyaggal kezdje

gondolkozzék felfelé; csak kétféle gondolko-
lehetséges: az egyik Istentől lefelé, a másik
élettelen anyagtól felfelé.

A BIBLIA NEM PÓTOLHATÓ

Az I. Mózes első versének sohasem volt olyan
nyitósíja, amely oly könnyen érthető, meg-
magyarázható és megvédhető lett volna. Ez a vers
egyetlen szilárd alap. Az atheista semmit sem
nyújtani a helyébe. A tudomány sem. Nem
szűnik elsőslegesen okokkal; módszereknek szen-
támagát és nem kezdeteknek (eredeteknek). Az
atheista ha becsületesebb, azt mondja, hogy semmit
nem tud az eredetről, ha pedig egy nagyfejű, azt
mondja, hogy két iskola van: az egyik azt tanítja
egy az élet eredete önkéntes (6-2) nemzésből,
de egyetlen esetet sem hozhat fel ennek
bizonyítására, és egy másik iskola azt mondja,
egy az eredet (kezdet) egy másik bolygóról jön,
amelyre futathatunk utána a világűrben.

A teremtés egyedüli törvénye az, amelyről I. Móz-
es verse szól. A szaporodás törvénye fontosabb
emberre nézve, mint a többi tudományos tény-
nyitása; a hitetlenek sehol sem találhatják
meg, hogy ez a törvény meg lett sértve. A hu-
mánizmus hatodik vers meghatározza az ember jelen-
létét. Soha senki sem oldotta meg az ember
létezésének a rejtélyét, ahova az ő akarata nélkül
nem lehet; semmi mondani valója, hogy mikor fog jönni,
ahol fog jönni, vagy milyen fajtaéhoz fog tar-
tozni. Ami az embert illeti, véletlenül jön és nem
várhatóan meddig fog maradni.

A világ gyermekeinek több mint a fele meg-
szűnik, mielőtt kimondhatná ezt a szót: „élet”. Senki
nem biztosíthatja magát baleset és betegség ellen
egyetlen órára sem. Hogyha önök azt hiszik, hogy
az ember tudhat valamit erre nézve, nézzék meg,
hogy mi történt nem régen Japánban és más
helyeken balesetekben. Hogyan magyarázható meg
az, hogy az ember véletlenül jött és véletlenül marad?
A 26. ik versben megtaláljuk a magyarázatot.
Minden Isten az összes többi dologgal elkészült,
de teremtette az embert, még pedig isteni célból.

BIBLIA ISTEN SZAVA (IGÉJE) AZ EMBERHEZ

Ha az ember azt találja, hogy ő Isten gyer-
meke és Isten céljának részeként van itten, meg-
elégedi önmagát, és az embernek öröme telik
Isten akaratának a megtalálásában, és a törekvés-
ben, hogy ezt az akaratot teljesítse. Isten adja
az embernek az Igét és megmondja neki, hogy hogyan
tudja megvalósítani és fegyelmezteti hogy ne vésszen ellene.
Isten azt is megmondja, hogy mi az az élet minde-
gyik pillanatában és minden legesekélyebb tény-
eseményben, amiért az embernek felelnie kell majd.
Isten csak azt kívánja, hogy engedelmeskedjünk
Isten törvénynek, melyet a végtelen Isten a véges
ember számára készített. Isten törvénye jobb
minden ember csinálta törvénynél.

A három említett vers adja az élet törvényét,
Isten törvény folytonosságát és az ember ítéletének
magyarázatát, és emellett, mint azt Bryan ki-

mutatta, ott van még a Biblia minden többi része,
amely magában foglalja az örök élet ígését. „Ez
a Biblia és ha igaz, úgy védenünk kell minden
támadás ellen.”

Hisszük, hogy a Biblia igaz, mondotta Bryan,
mert benne találtunk évszázadokkal előre adott
proféciaikat, melyek betű szerint beteljesedtek és
a proféták sokkal pontosabban írták, mint aho-
gyan történetírók megtörtént dolgokról tudnak
írni. Van bizonyíték, hogy a Biblia igaz, mert
megmondja hogy mit várjunk; megszámlálhatat-
lan milliók igaznak találták. Életben maradt an-
nak dacára, hogy sokkal nagyobb támadások ér-
ték, mint az összes többi könyveket együttvéve.
Az összes többi könyvek együttvéve sem része-
sültek soha ilyen kritikában (bírálatban) és a
Biblia mégsem rendült meg. Szerény kezdetből
annyira elterjedt, hogy a világ emberiségének
egyharmada hisz benne. Krisztus, aki a leírások
szerint nem tudott írni és olvasni, a közemberek
sorából gyűjtötte össze tanítványait, — négyen
halászok voltak — szavuknak mégis több be-
folyásuk volt, mint Görögország és Róma vala-
mennyi nagy emberének.

A HIVŐK VÉDIK A BIBLIÁT

„Ez a mi Bibliánk, amelyet támadnak,” mon-
dotta Bryan, és hogyha hisszük, hogy valóban
Isten Igéje, mint ahogy hisszük, úgy meg kell
védenünk.

A szónok kifejtette, hogy az ok, amiért a hi-
vők felhívatnak mostan a Biblia védelmére, az,
hogy belülről támadják és olyan emberek,
akik elrejtik saját nézeteiket, míg eddig kívülről
támadták. Valamennyi támadás az evolucionis-
táktól jön. A szónok hozzátette, hogy az összes
okvetetlenkedők nem értenek egyet e' méleteik
tekintetében, egyesek tovább mennek másoknál,
de mindnyájan evolucionisták.

Vádolta őket, hogy elvetik a Bibliának a terem-
tésről szóló elbeszélését, és elfogadják „egy fel-
tevést, amely minden életet minden más élethez
köt; összeköti az embert az élet alacsonyabb for-
máival.” Ezt nem fogadjuk el mindnyájan, mert
nem mentek le valamennyien a lépcsőn ugyan-
ekkora távolságra, egy olyan lépcsőn, melyet ha
lefestene, mondotta, a tetején a keresztyénséget
mutatná, a következő fokon „nincs véres váltság”,
aztán „nincs hajadon szülés”, aztán „nincs
Istenség”, aztán „nincsenek csudák” aztán
nincs feltámadás. Azután az agnosztikusokhoz és
végül azatheistákhoz szól: „Mutassanak nekem egy
Modernistát és én mutatok önöknek egy Evolu-
cionistát,” mondotta Bryan. Vitatkozni fog vala-
mely lényeges elven és azt fogja mondani, hogy
elfogad némi igazságot, azonban türelmes akar
lenni más embertársával szemben. Hogyha talál
egy embert, aki elfogadja a hajadon szülést, de
egyetért azokkal, akik a Krisztust József fiává
teszik meg és az ember, aki azt mondja, hogy
hisz a hajadon szülésben és olyannal van barát-
ságban, aki azt tagadja, ez az ember nem beszél

igazat. A hitetlenben több a becsület. Az embert a társaságáról lehet megismerni. Ha valaki, aki azt vallja, hogy hisz, védelmébe veszi azt, aki nem hisz, a vizsgálat ki fogja deríteni, hogy az illető mindenkor csak rejtgette igazi nézeteit. Nem tudjuk, hány modernista, nem imádkozik, kivéve a szószékeiken, de tudjuk, hogy olyan tanokat hirdetnek, melyek megbénítják az imádkozás vágyát. Olyan messzire helyezik az Istent, hogy nincsen helye az ő életükben.

AZ EVOLUCIO (FEJLŐDÉS) MEGHATÁROZÁSA

Bryan úgy határozta meg a fejlődést, mint „föltevést, amely minden életet minden más élet-hez köt.“ Ez azt jelenti hogy az ember rokona a lónak és a lópiócának, a kutyanak és a kutya-kullanosnak stb.

Aránylag kevés tudós van a világon, aki ezt hiszi kb. 11000 és ez a néhány ember a többi milliónak akarja diktálni, hogy miként gondolkozzanak. Ez a legmegvetendőbb oligarchia, amilyen sohasem volt.

Azután merő kitalálásnak bélyegezte a fejlődés feltevését és nevetségessé tette a Darwinisták kitalálásait. Az arab „Ezeregy Éjszaka“ meséi nem fantasztikusabbak és nem furcsábbak, mint ezek a kitalálások. Kigunyolja az embert, aki el tudja hinni, hogy egy fényhullám egy szemet vajt egy kis állaton és nem tud hinni Istenben, aki csudát művelhet.

„És ilyen dolgokat tanítanak gyermekeinknek az iskolában. Nem félünk az igazságtól. Az igazság sohasem sértette a vallást és nem is fogja, de szembeszállunk ezekkel a fantasztikus magyarázatokkal, melyek egyenesen nevetségesek.

Tiltakozunk az ellen, hogy a pap, vagy a tanár ezekkel a kitalálásokkal helyettesítse Isten Igéjét. Szembeszállunk ezzel a kárhuzatos tanúval, mert aláaknázza Istenben való hitünket. A halandóság nagyobb a Darwinizmus miatt, mint a himlő miatt.

Bryan ezután közli a kérdőínek eredményét, mely szerint egy iskolában az első osztályu tanulók 15 percentje dobta el a Bibliába és keresztyénségbe való hitét, a második évfolyamok közül 30 percent és a magasabb évfolyamok közül 45 percent.

A keresztyén emberek nem tudják, mi történt ma az iskolákban. Azután védekezett az ellen, mintha ő a szólásszabadság elnyomását pártfogolná. Tagadja, hogy valamikor hozzájárulna egy olyan törvény megszavazásához, amely a vallás és szólásszabadságot akadályozná meg.

„Nem erről van szó“, mondotta Bryan. Arról van szó, hogy több joga legyen-e az atheistának, mint a keresztyénnek? Egy keresztyén, ha tanítani akarja a maga hitét, úgy saját iskoláról kell gondoskodnia. Nem kellene-e inkább az atheistának kényszeríteni, hogy saját iskolát csináljon magának, minthogy megengedtessek neki, hogy közintézetekben tanítsa a maga hitét?

Bryan azután támadta azokat a papokat, akik az egyház tanaival ellenkező hiteket tanítanak, amelyhez tartoznak. Az emberek, akik ezt teszik, nem becsületesek.

Ha volt valaha olyan idő, amikor megengedhettük, hogy a Biblia ellen irányuló támadások felelet nélkül maradjanak, úgy nem a mostani idő az. Közvetlenül a háboru után vagyunk és a világ tudja, hogy nincs remény, ha a háboru el nem töröltetik és nem törölhető el a lefegyverezés nélkül. Egyesek azt mondják, hogy tanítás szükséges, mások szerint pedig kereskedelem. Azonban a legutóbbi háboru előtt a tanítás és a kereskedelem nálunk a legmagasabb fokú volt. Azt is mondják, hogy a tudomány szükséges. Ezek a dolgok nem akadályozzák meg a háborut. A tudomány oly pokolivá tette a háborut, hogy a civilizáció csaknem öngyilkosságot követett el. A világ nem bírja többé elviselni az ördög terhet és igáját. Kihez fordulhat a világ? Senki más-hoz, mint Jézushoz, semmiféle más evangélium-hoz, mint a Béke Fejedelméhez. Hogyha Isten Igéjéé a feladat, hogy megmentse a világot, úgy védeni kell és nem szabad megengedni, hogy aláaknázzák. Darwin Krisztusa senki nem volt; a majmot tette meg ősvé. Ilyen fajta Krisztus nem mentheti meg a világot. A fejlődés tana megrabolja Krisztust a szűz születéstől, az istenség titkától és az ő feltámadása diadalától. Ilyesmi nem mentheti meg a világot. Az egyetlen, aki megmentheti a világot, a legteljesebb Krisztus, akinek vére megfestette a mennyei ország folyót, és akinek tanításai üdvösséget hoznak az emberiségnek.

„Szálljon elménk fel magasra a fenségnek szárnyain,
S ne borongjon földi élet alacsony, rút árnyain.
Félre a függöny redőit! Nézzen messzebbre szemünk!
Az örökkévalóságnak örvendjen tekintetünk!